

Вплив екранного насильства на формування агресивної поведінки підлітків

Ольга Боєчко

Кафедра психології, педагогіки і права, Національний університет "Львівська політехніка", УКРАЇНА, м.Львів, вул.С.Бандери, 12, E-mail: bojachok@gmail.com

Abstract – Relevant in our society is the problem of deviant behavior. The main purpose of this study was the hypothesis regarding the negative impact of television on adolescents, as well as research screen violence as one of the most important sources of the formation of adolescent aggression. The basis for this was ascertaining the relation between aggression on TV and the formation of deviant behavior of students.

Ключові слова – a conduct is with a rejection, influence, teenagers, aggression

Актуальною в нашому суспільстві є проблема девіантної поведінки. О.В.Безпалько розглядає декілька чинників, що призводять до девіантної поведінки: біологічні, психічні, соціально-педагогічні, соціально-економічні, соціально-культурні.

Саме з'ясування зв'язку між агресією на телеекрані і формуванням девіантної поведінки школярів стало метою мого дослідження.

У спеціальній літературі термін „відхиленна поведінка” нерідко замінюється синонімом „девіантна поведінка” (від лат. *deviatio* — відхилення) й означає стійку поведінку особистості, відхилену від найбільш важливих соціальних норм, яка завдає реальний збиток суспільству чи самій особистості.

Виділяємо три основні групи відхиленої поведінки:

- 1) антисоціальна (делінквентна) поведінка;
- 2) асоціальна поведінка;
- 3) аутодеструктивна (саморуйнуюча) поведінка.

Знайомлячись з різними видами прояву девіантної поведінки, ми помітили, що ці форми відхиленої поведінки мають спільні ознаки вияву. Однією з таких ознак є деструктивність (руйнування).

Вивчення впливу екранного насильства на дітей та підлітків почалося разом з виникненням кінематографу. Цією проблемою займалися переважно зарубіжні вчені. У вітчизняній науці налічується незначний досвід подібних досліджень, як теоретичних так і практичних, що ще раз підкреслює актуальність нашої роботи.

Сучасні дослідження проблеми екранної агресії свідчать про те, що саме завдяки своїй здатності оперувати водночас і звуком, і зображенням, телебачення вигідно відрізняється від радіо та преси. Тому не дивно, що діти, а особливо підлітки, багато часу приділяють „спілкуванню” з телевізором. Так, наприклад: польський підліток дивиться телевізор 2-4 години на добу, у вихідні – до 5 годин. У США телевізору діти присвячують більше часу, ніж навчання. У Швеції учні впродовж 10 років навчання проводять 18 тисяч годин перед телевізором (на 3 тисячі годин більше, ніж у школі). Така ж ситуація у Франції та Італії. Щодо вітчизняного підлітка, то він проводить біля телевізора 3-5 годин на добу, а в

вихідні — до 6 годин. Як бачимо, з наведених даних, телебачення все активніше втручається в часовий режим школяра. Воно звужує час спілкування з однолітками, заняття спортом, перебування на свіжому повітрі, сну, а отже, зменшує шанси на повноцінний фізичний та розумовий розвиток учня.

Як не дивно, але елементи агресії містить ціла низка популярних серед дітей мультиплікаційних фільмів, таких як „Том і Джері”, „Рокове життя”, „Справжні монстри”, „Кіт-пес”, „Наруто”, „South park”, „The Simpsons” та інші. Здебільшого, ці фільми досить безглузлого змісту, не пояснюють дитині справжніх реалій життя, руйнують дитячу свідомість, заводять у світ вигаданих законів життя.

Наглядним „популяризатором” агресії на екрані є серіали; вони розмаїті за змістом та сюжетом. Як не дивно, але найпопулярнішими серед глядацької аудиторії є ті, де поширене фізичне насильство

(„Бригада”, „Бандитський Петербург”, „Клітка”, „Агент національної безпеки”). На сучасному телеекрані демонструється багато фільмів, в яких акцентується увага глядача на агресивній поведінці героїв. Дослідники зафіксували такий факт, як зменшення у глядачів симпатії жертвам агресії після перегляду двох-трьох „фільмів-м'ясорубок”.

У ході вивчення проблеми впливу телеекрану на формування агресивної поведінки підлітків було встановлено, що український глядач на своєму телеекрані бачить сцени агресії в середньому кожні 6 хвилин, а в період з 19.00 до 23.00, коли біля екрану збирається найбільша глядацька аудиторія, цей умовний інтервал збільшується до 12 хвилин.

Особливу увагу підлітків привертають до себе фільми жахів, що подібні до колись популярного жанру „готичного роману” або „роману жахів”. Але якщо готичні романи зберігали виховне, дидактичне призначення (герой переживає багато жахів, визнає свою помилку, виправляється або карається), то фільми жаху позбавлені цієї риси. Завдання цих фільмів – внести в буденне життя щось незвичайне, надприродне, жахливе. Біля 80,1% хлопчиків та 77,5% дівчаток підлітків на запитання „Чи ти любиш фільми жахів?” відповіли ствердно.

Ще гірше, що батьки часто схвально ставляться до захоплення їх дітей:

- 30,6% респондентів висловили думку, що фільми жахів розвивають дитячу увагу, задовольняють допитливість, дослідницький інтерес і цікавість дітей до надзвичайних явищ;
- 18,4% опитаних вважають, що ці фільми дають дитині можливість пережити яскраві, незвичайні емоційні стани у відносно безпечних умовах;

- 16,3% опитаних вважають, що фільми жахів є для дітей своєрідним тренуванням хоробрості й волі;
- 12,2% опитаних гадають, що ці фільми відіграють певну виховну роль, оскільки дають дитині уявлення, що таке добро і зло, наочно демонструють огидність і неприйнятність зла, виховують негативне ставлення до нього;
- 10,2% опитаних висловили думку про те, що фільми жахів загартовують дитячу психіку, готують до майбутніх життєвих випробувань;
- 4,3% батьків вважають, що такі фільми сприяють соціалізації дитини, зміцненню її соціальних контактів, слугують засобом утвердження серед однолітків;
- 4% опитаних вважають, що фільми жахів надають дітям можливість позбутися неприємних переживань, "пережити" власні страхи;
- 4% респондентів вважають фільми жахів непоганим способом відпочинку, який поліпшує настрої і самопочуття дитини.

Фактори деструктивного впливу фільмів жахів:

- 1) персонаж, що уособлює джерело зла, схожий на людину;
- 2) реалістичність зображуваних у фільмі героїв, подій;
- 3) демонстрація у фільмі сцен насильства;
- 4) несприятлива ситуація перегляду фільму;
- 5) психологічна неготовність підлітка до сприймання фільму жахів;
- 6) надмірне захоплення фільмами жахів;
- 7) перевантаження фільму потужними звуковими та світловими спецефектами.

Дослідження, проведені асоціацією психологів США показують прямий вплив на психологію поведінки молоді у віці від 18 до 25 років, особливо

це стосувалося куріння. Адже в цьому віці відбувається остаточне щеплення звички палити у молодих людей.

Висновок

Звичайно не лише фільми роблять такий вплив на мозок підростаючого покоління, але і вони на велику кількість часу займають увагу дитини, що призводить до формування підліткової агресивності.

Отже, можемо дійти висновку, що гіпотеза, відносно негативного впливу телебачення на підлітків, підтвердилась. Екранне насильство є одним із впливових джерел формування підліткової агресивності. Подальшого вивчення потребує роль телебачення та кіно у формуванні різних форм поведінки підростаючої особистості.

References

- [1].Здіорук С.І. Психологічне обґрунтування використання ЗМІ та різних видів рекламної продукції з метою профілактики нарко-, токсикоманії
- [2]. Ролінський В.І. Агресивність на телеекрані та проблеми неповнолітніх.// Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наукових праць.—Київ-Житомир: Ви-во ЖДУ, 2004.—Кн.1.—363с.
- [3].Допира А.И. Воздействие экранного насилия на подростокое поколение: история социально-психологических исследований.// Практична психологія та соціальна робота: Науково-практичний та освітньо-методичний журнал.-- №8., 2000.—7-9с.